

YRITYKSEN KIRJANPITO-OPAS KIRJANPITÄJÄLTÄ YRITTÄJÄLLE

JOHDANTO

Tämän lyhyen oppaan tarkoituksena on kertoa yrittäjälle maanläheisesti, miksi kirjanpitoa pidetään sekä hälventää kirjanpidon mystisyyttä. Kerromme siis, miten yrityksen tositteista laaditaan kirjanpito, tilinpäätös sekä veroilmoitukset. Samalla toivottavasti lukijalle aukeaa paremmin, miksi tilitoimisto tai oma kirjanpitäjä pyytää kaikesta mahdollisesta tositteita ja lisäselvityksiä. Yrityksen johdon ja tilitoimiston tai oman kirjanpitäjän vastuut erilaisista virhe-tilanteista tai epäselvyyksistä ovat yhä useammin tapetilla. Kirjanpitäjä on toki luonteeltaan kirjanpitäjä, mutta se on myös yrittäjän etu.

Tämä opas on tuotettu yhteistyössä Suomen Yrittäjien toimialajärjestön, Taloushallintoliiton, kanssa.

Tilitoimiston ja kirjanpitäjän valinnassa kannustamme yrittäjiä valitsemaan Taloushallinto-liiton auktorisoimia ammattilaisia.

Yrittäjät

Sisällysluettelo

S. 2

Johdanto

S. 4

1. Mitä on kirjanpito, ja miksi sitä pidetään?

S. 6

2. Kirjanpitovelvollisuus

S.9

3. Tositteet kirjanpidon pohjana

S. 14

4. Kirjaus

S. 19

5. Tilinpäätös

S. 25

6. Veroilmoitus

S. 26

7. Tilintarkastus

S. 27

8. Tilinpäätöksen julkisuus

S. 28

9. Kirjanpidon arkistointi

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

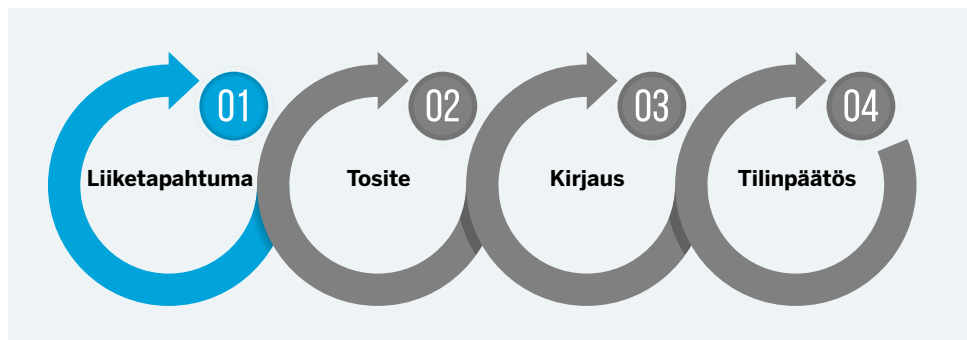
1

MITÄ ON KIRJANPITO, JA MIKSI SITÄ PIDETÄÄN?

Kirjanpidon tärkein tehtävä on tuottaa tietoa yritykselle itselleen. Tuloslaskelma kertoo toiminnan tuloksellisuuden, tase kertoo muun muassa vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. Kirjanpidon perusteella tai sen lukuja hyödyntäen voidaan myös tehdä muuta yrityksen toimintaa palvelevaa laskentaa – kassavirtalaskelmia ja -ennusteita, budjetteja, asiakaskannattavuuslaskelmia ja niin edelleen.

Kirjanpito on kuin päiväkirja, joka kertoo tuottaa tärkeää tietoa yrityksen taloudesta ja tilasta myös ulkoisille sidosryhmille.

Esimerkiksi osakeyhtiön tilinpäätös julkaistaan Kaupparekisterissä, jolloin luvut ovat rahoittajien, yrityksen tavarantoimittajien ja myös kilpailijoiden käytössä. Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jolla ei ole velvollisuutta julkaista tilinpäätöstään, joutuu sen joka tapauksessa esittämään hakiessaan rahoitusta pankista. Yrityksen tulo- vero- ja arvonlisäveroilmoitukset pohjautuvat myös kirjanpidon lukuihin.

Miten kirjanpitoa pidetään?

Yritys ostaa ja myy tavaraa tai palveluja. Se vastaanottaa ja suorittaa maksuja. Myyntejä, ostoja ja rahasuorituksia sanotaan liiketapahtumiksi. Tosite puolestaan on dokumentti, joka kertoo kirjanpitäjälle liiketapahtuman sisällön. Tositteita ovat esimerkiksi myynti- ja ostolaskut, käteiskuitit, tiliotteet, matkalaskut ja ylityölistat. Tositteet kertovat siis, mitä liiketapahtumassa on tapahtunut – mitä on myyty tai ostettu, mistä on maksettu ja niin edelleen.

Kirjanpitäjä tekee tositteiden perusteella kirjauksen kirjanpitoon. Kirjausten perusteella laaditaan tilinpäätös, joka sisältää keskeisinä osina tuloslaskelman ja taseen. Tilinpäätöksen pohjalta tehdään myös yrityksen tuloveroilmoitus. Liiketapahtumien käsittely on pitkälti automatisoitua, mutta kirjanpitäjän asiantuntemus on tarpeen monessa kohdin, esimerkiksi automatisointisääntöjä luotaessa, oikeiden veroratkaisujen suunnittelussa sekä johtopäätösten ja suositusten laatimisessa yrittäjän käyttöön.

Yllä oleva kuva hahmottaa kirjanpidon kokonaisuuden liiketapahtumasta tilinpäätökseen.

NÄIN KETJU SYNTYY

- Kun Mirka-Clean Oy tekee Hirsimäen Autokorjaamo Oy:n pajan suursiivouksen, on kyseessä liiketapahtuma. Mirka-Cleanin lasku Hirsimäen Autokorjaamolle on myynnin todentava tosite Mirka-Cleanin kirjanpidossa.
- Hirsimäen Autokorjaamossa se puolestaan on oston todentava tosite. Hirsimäen Autokorjaamon Kirjanpitäjä Markku tekee tositteiden perusteella kirjauksen siivouskuluihin, ostovelkoihin ja vähennettävään arvonlisäveroon.
- Kirjaukset ovat automaattisesti mukana tilinpäätöksessä, mutta ne toimivat pohjana myös esimerkiksi arvonlisäveroilmoitukselle.
- Kirjanpitäjän ammattislangilla tätä ketjua liiketapahtumasta tilinpäätökseen kutsutaan audit trailiksi.

2 KIRJANPITOVELVOLLISUUS

Kaikkien yritysten kannattaa pitää kirjanpitoa, ja useimmiten se on pakollista. Velvoitteet kirjanpidon pitämiseen ja tilinpäätöksen julkistamiseen riippuvat yrityksen koosta ja yritysmuodosta. Alla tärkeimmät raja-arvot ja asiat, jotka vaikuttavat siihen, minkälaista kirjanpitoa yrittäjän tai yhtiön on pidettävä. Kirjanpidon vaatimukset määräytyvät yrityksen koon mukaan. Mitä suurempi yritys, sitä vaativammat ovat myös kirjanpito- ja erityisesti tilinpäätösvaatimukset. Näitä vaatimuksia ajatellen yritykset ryhmitellään seuraaviin kokoluokkiin:

Yritys on mikroyritys, jos enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella tilinpäätöspäivänä:

- Yrityksen taseen loppusumma 350 000 euroa.
- Yrityksen liikevaihto 700 000 euroa.
- Yrityksen tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 10 henkilöä.

Yritys on pienyritys, jos enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella tilinpäätöspäivänä:

- Yrityksen taseen loppusumma 6 000 000 euroa.
- Yrityksen liikevaihto 12 000 000 euroa.
- Yrityksen tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Yritys on suuryritys, jos vähintään kaksi seuraavista rajoista ylittyy päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella tilinpäätöspäivänä:

- Yrityksen taseen loppusumma 20 000 000 euroa.
- Yrityksen liikevaihto 40 000 000 euroa.
- Yrityksen tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.

KESKISUURET YRITYKSET

- **Pienyrityksen ja suuryrityksen** väliin jäävät yritykset, joilla ylittyy vähintään kaksi pienyrityksen rajoista mutta toisaalta liikevaihto, taseen loppusumma tai henkilömäärä eivät ylitä tai ylittävät korkeintaan yhden arvon kohdalla suuryrityksen rajat. Näiden kohdalla puhutaan usein keskisuurista yrityksistä, jotka eivät voi käyttää mikro- tai pienyritysten helpotuksia, mutta joiden ei toisaalta tarvitse noudattaa suuryritysten vaatimuksia.

OMAT MUISTIINPANOT

Kirjanpitovaatimuksissa on merkittäviä helpotuksia, kun yksityishenkilö harjoittaa omissa nimissään liike- ja ammattitoimintaa. Toki yrittäjän on hyvä miettiä, mitä hän odottaa kirjanpidolta ja mitä mahdollisesti ulkopuoliset tahot, kuten rahoittajat ja viranomaiset odottavat yrittäjän kirjanpidolta – ja mitä helpotuksia on järkevää hyödyntää.

Kun liikkeen- ja ammatinharjoittaja harjoittaa toimintaa mikroyrityskokoluokassa, hän voi kirjanpitolain mukaan jättää tilinpäätöksen laatimatta. Mikäli rajat ylittyvät, tilinpäätös on laadittava.

Yrittäjän on kuitenkin laadittava lähes tilinpäätöstä vastaava veroilmoitus ja monissa tilanteissa myös muut viranomaiset ja rahoittajat saattavat odottaa yrittäjän laativan tilinpäätöksen. Tilinpäätöksen laatimista tai laatimatta jättämistä on siis hyvä arvioida omien tarpeiden ja ulkopuolelta tulevien odotusten perusteella.

Liikkeen- ja ammatinharjoittaja voi lisäksi valita, pitääkö hän ns. kahdenkertaista vai yhdenkertaista kirjanpitoa, jos enintään yksi seuraavista raja-arvoista ylittyy sekä päättyneenä että sitä edeltäneellä tilikaudella:

- Yrityksen tase 100 000 euroa.
- Yrityksen liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 200 000 euroa.
- Yrityksen palveluksessa yli 3 henkilöä.

Mikäli yrittäjä käyttää ulkopuolista palveluntarjoajaa, kuten tilitoimistoa, kirjanpito toteutetaan yleensä ns. kahdenkertaisena kirjanpitona. Näin syystä, että käytettävissä olevat kirjanpito-ohjelmat on yleensä rakennettu niin, että liiketapahtumat viedään ohjelmaan kahdelle kirjanpidon tilille

– tuloslaskelmaan ja taseeseen päätyville tileille. Esimerkiksi asiakkaan pankkikortilla maksaman tavarán tai palvelun myynti kirjataan myyntitilille, joka päätty tilinpäätöksessä liikevaihtoon ja myyntiä vastaava maksusuoritus pankkitilille, joka päätty taseessa yrityksen varoiksi rahoihin ja pankkisaamisiin.

Kahdenkertaista kirjanpitoa ei tarjota yrittäjille yksinomaan sovellusteknisten syiden vuoksi vaan erityisesti siitä syystä, että yrittäjän pitää kirjanpidon perusteella voida jatkuvasti osoittaa ostovelkojen ja myyntisaamisten määrä. Tämä on yksinkertaisinta toteuttaa, kun kirjanpitoa pidetään kahdenkertaisena. Tällöin laskulla myyty tavara tai palvelu viedään kirjanpidossa myyntitilin lisäksi myyntisaatavien tilille ja laskulla tehdyt tavaroiden tai palveluiden hankinnat oikealle ostotilille ja ostovelkojen tilille.

Näin myyntisaatavat ja ostovelat on jatkuvasti osoitettavissa varsinkin, jos laskumäärät ovat myyntien tai ostojen osalta merkittävät, jolloin niiden muulla tavalla tehtävä seuranta on työlästä ja hankalaa.

Yritystoiminnan alkaessa

Kirjanpidon eli ensimmäisten kirjanpitomerkontöjen tekeminen alkaa yritysmuodoittain seuraavasti:

- **Toiminimiyrittäjä – liikkeen ja ammatinharjoittaja:** Ensimmäinen tilikausi ja kirjanpitovelvollisuus alkaa siitä päivästä, kun yrittäjä on tosiasiallisesti ryhtynyt harjoittamaan liike- ja ammattitoimintaa.
- **Henkilöyhtiötä (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö):** Kirjanpitovelvollisuus alkaa yhtiösopimuksen allekirjoituspäivänä tai liiketoiminnan aloittamishetkestä, jos liiketoimintaa on ryhdytty harjoittamaan jo ennen yhtiösopimuksen laatimista.
- **Osakeyhtiössä** ensimmäinen tilikausi alkaa viimeistään perustettavan yhtiön osakkeiden merkintäpäivästä ja **osuuskunnassa** perustamiskirjan allekirjoituspäivämäärästä. Jos osakeyhtiö ottaa vastattavakseen sellaisia toimia, jotka on tehty sen lukuun ennen perustamista, on näitä toimia kuvaavat liiketapahtumat merkittävä osakeyhtiön kirjanpitoon syntymishetkensä mukaisesti. Tällöin osakeyhtiön ensimmäisen tilikauden alkaminen tulee laskettavaksi ensimmäisestä liiketapahtuman syntymisestä. Sama koskee osuuskuntaa.

Yritystoiminnan loppuessa

Yritystoiminnan loppuessa tai toiminnan muutoin päättyessä pitää huolehtia siitä, että kirjanpitoaineisto säilyy ja säilytetään asianmukaisesti.

Liikkeen- ja ammatinharjoittaja, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies, yrityksen hallitus tai muu vastaava toimielin tai kirjanpitovelvollisen oikeudenomistaja vastaavat siitä, että kirjanpitoaineistoa säilytetään asianmukaisesti myös toiminnan päättymisen jälkeen. Rekisteriviranomaiselle on ilmoitettava, kenelle kirjanpitoaineiston säilyttäminen on uskottu.

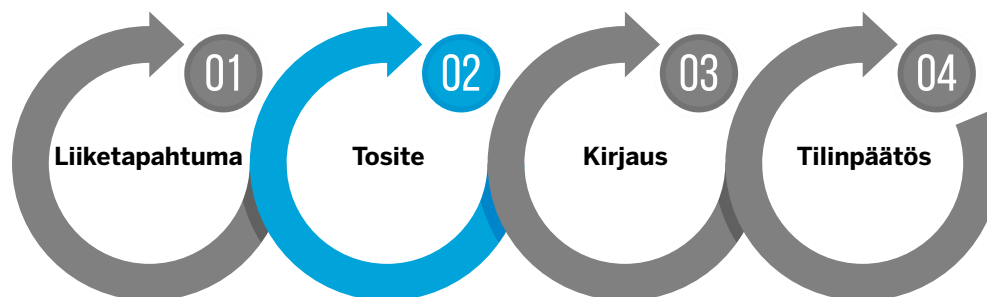
OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

3

TOSITTEET KIRJANPIDON POHJANA

Tosite kuvaa liiketapahtuman sisällön, ja kirjanpitäjä tekee kirjauksen tositteiden perusteella.

Mitä laki sanoo tositteista

Kirjanpitolain 2:5§ sanoo tositteista seuraavasti:

Kirjauksen on perustuttava päivättyyn ja järjestelmällisesti numeroituun tai vastavalla tavalla yksilöityyn tositteeseen, joka todentaa liiketapahtuman. Liiketapahtuman, tosittteen ja kirjauksen välisen yhteyden tulee olla vaikeuksitta todettavissa.

Menotositteesta on käytävä selville vastaanotettu tuotannon tekijä ja tulotositteesta luovutettu suorite. Tuotannon tekijän vastaanottoajankohta ja suoritteen luovutusajankohta on voitava osoittaa tosittteen avulla.

Sama suomeksi: Tositteesta pitää käydä selkeästi ilmi, mitä on ostettu ja myyty. Muuten kirjanpitäjän on mahdotonta tehdä oikeaa kirjausta tai tilintarkastajan ja verotarkastajan arvioida, kuuluuko hankinta lainkaan yrityksen kuluihin. Toimitus- ja vastaanottoaika tarvitaan, jotta kirjaukset ja arvonnäkökulma saadaan kohdistettua oikealle tilikaudelle ja kuukaudelle.

[illegible]

Arvonlisäverolain 209 § sisältää tarkempia vaatimuksia myyntilaskun sisällölle, keskeisimpinä:

- Laskun antamispäivä.
- Juokseva tunniste (laskunumero).
- Myyjän arvonlisäverotunniste (Y-tunnus tai FI-alkuinen arvonlisäverotunnus).
- Myyjän ja ostajan nimi ja osoite.
- Tavaroiden määrä ja luonne sekä palvelujen laajuus ja luonne.
- Tavaroiden toimituspäivä, palvelujen suorituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä.
- Veron peruste verokannoittain ja yksikköhinta ilman veroa ja hyvitykset ja alennukset (jos niitä ei ole huomioitu yksikkö hinnassa)
- Verokanta.
- Suoritettavan veron määrä.
- Verottomuuden tai käännetyn verovelvollisuuden peruste.
- Muutoslaskussa viittaus aikaisempaan laskuun.

Alle 400 euron laskuissa sekä vähittäiskaupan ja ravintoloiden laskuissa sekä henkilökuljetusten laskuissa ja pysäköintimittarien tuottamissa laskuissa riittää kevyempi tietosisältö. Myös niiden osalta pakollinen sisältö on kuvattu arvonlisäverolain 209 §:ssä.

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

Eri toimintojen tositteita

Pienenkin yrityksen toimintaa voidaan tarkastella toimintoina. Se myy, ostaa, harjoittaa maksuliikennettä, laskee palkkoja ja niin edelleen. Alla olevassa listassa on esimerkinomaisesti esitetty eri toimintojen tuottamia tositteita.

Myyntitoiminnan tositteita:

- Myyntilaskut.
- Myyntilaskuihin liittyvät lähetteet, jos laskusta ei ilmene, mitä on myyty ja milloin.
- Tilausvahvistukset tai vastaavat dokumentit, jos laskuja ei käytetä (esimerkiksi verkkokaupassa).
- Tehdyt sopimukset, jos niistä ei lähetetä erikseen myyntilaskuina käsiteltäviä tositteita ja saadut maksut perustuvat tehtyyn sopimukseen.
- Käteismyyntitositteet.
- Reklamaatiot ja valitukset silloin, kun niiden perusteella tehdään liiketapahtumaa koskeva oikaisuja tiedot suoritetusta perinnästä silloin, kun myynnistä tehdään luottotappiota koskeva kirjanpitomerkintä, jos luottotappion peruste ei muutoin ole selvitetävissä.

Ostotoiminnan tositteita

- Ostolaskut.
- Ostolaskuihin liittyvät lähetteet, jos laskusta ei ilmene mitä on ostettu ja milloin.
- Ostotilaukset ja ostojen lähetteet, jos ostolaskuja ei käytetä.

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

- Tehdyt sopimukset, jos niistä ei lähetetä erikseen myyntilaskuina käsiteltäviä tositteita ja maksetut maksut perustuvat tehtyyn sopimukseen.
- Maksutapahtumien perusteella tehdyt ostojen oikaisut.
- Käteisostotositteet.
- Ostajan vastaanottamat perintäkirjeet, jos ne sisältävät kirjanpitoon kirjattavia perintämaksuja tai viivästyskorjauksia.

Palkanlaskennan tositteita

- Työaikalistat, jos niiden perusteella maksetaan esimerkiksi tuntipalkkoja tai ylityökorvauksia.
- Lomapalkkavelkalaskelmat.
- Ulosoton- ja Ay-jäsenmaksujen tilityksen todentavat tositteet.
- Lääkärintodistukset tai –lausunnot, jos ne todentavat liiketapahtuman, esimerkiksi työntekijälle sairausajalta maksettavan palkan tai työnantajalta perittävän lääkärinpalkkion.

Maksuliikenteen tositteita

- Rahalaitoksen antamat tiliotteet, joita käytetään tositteena.
- Luottokorttimaksuja hallinnoivan yhtiön provisioerittelyt.
- Käteiskassatositteet ja käteiskassan päiväkohtaiset yhteenvedot.

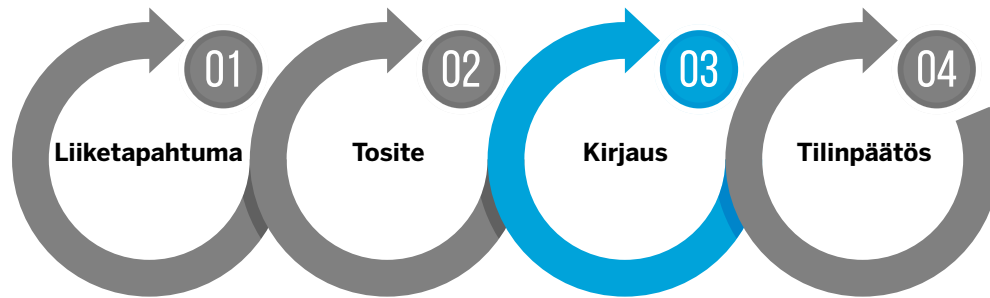
MUITA TOSITTEITA

- Kirjanpitoaineistoon sisältyy tyypillisesti myös matkalaskuja, materiaalihallinnon tositteita kuten inventaarilistat sekä kirjanpidon kohdan ”pysyvät vastaavat” osion tositteita kuten poistolaskelmia.
- Lisäksi yritys tai sen kirjanpitäjä laatii usein itse tositteita, joilla korjataan aiempia kirjauksia, jaksotetaan tehty hankinta tai myyty tuote useammalle kuukaudelle tai korjataan taseessa olevan omaisuuserän arvoa. Näitä itse laadittuja tositteita kutsutaan muistiotositteiksi. Muistiotositteeseen tulee merkitä tositteen laatija, esimerkiksi kirjanpitäjän nimi.

4

KIRJAUS

Tositteen pohjalta yrityksen kirjanpitäjä tekee kirjaukset kirjanpitoon. Kirjausten perusteella laaditaan yhtiön tilinpäätös, joka sisältää muun muassa tuloslaskelman ja taseen.

NÄIN TEET KIRJAUKSEN

Otetaan esimerkiksi aiemmin kuvattu tosite suursiivouksesta Hirsimäen autokorjaamossa, Hirsimäen autokorjaamon kirjanpitäjä Markku tekee Mirka-Cleanin myyntilaskun perusteella kirjauksen:

- Jonka kirjauspäivämäärä on helmikuussa 2019. (Esim. 25.2. Tai 28.2).
- Joka saa kirjanpitojärjestelmässä tositenumeron 567 (automaattisesti juokseva numerointi kirjanpitojärjestelmässä). Markku tallentaa kirjanpitojärjestelmään myös mirka-cleanin laskunumeron 145 mahdollisia selvityksiä varten.
- Kirjanpidon tileille:
 - Ostovelat 1240 euroa – tämä maksetaan mirka-cleanille eräpäivänä maaliskuussa.
 - Siivouskulut 1000 euroa – tämä tulee kuluna kirjanpitoon.
 - Vähennettävä alv 240 euroa – tämän hirsimäen autokorjaama saa vähentää myynnistä tilittämästään arvonlisäverosta.
- Käytännössä kirjaukset tehdään kirjanpitojärjestelmässä käytetyille tilinumeroille. Esimerkiksi siivouskulujen tilinumero on suomessa yleensä 7360.

Missä ajassa kirjaukset täytyy tehdä?

Kirjanpidon tietojen pohjalta laaditaan Verohallintoon arvonnäveroilmoitus, yleensä kuukausittain. Arvonnäveroilmoittamisen määrääjat luovat siis takarajan kirjanpidon kirjausten tekemiselle eli kirjanpidon laadinnalle. Aikarajojen kanssa tulee olla tarkkana, koska Verohallinto määrää myöhästymisestä ilmoituksista myöhästymismaksua.

Sähköinen arvonnäveroilmoitus on toimitettava Verohallintoon viimeistään kuukauden ja 12 päivän kuluessa kohdekuukauden päättymisestä. Helmikuun kirjanpidon tulee siis olla valmiina huhtikuun 12. päivään mennessä.

Jos yritys on myynyt tavaraa tai palvelua EU-alueelle, sen on tehtävä myös arvonnäveron yhteenvetoilmoitus. Sen aikataulu on tiukempi kuin arvonnäveroilmoituksen. Helmikuun EU-myyntienistä on tehtävä yhteenvetoilmoitus jo 20. maaliskuuta.

Kun maksat käteisellä, maksujen kirjaukset on tehtävä viipymättä päiväkohtaisesti – käytännössä vähintään viikoittain.

Maksetuista palkoista on tehtävä ilmoitus tulorekisteriin viiden päivän kuluessa maksusta. Verottomista kulukorvauksista kuten päivärahoista ja kilometrikorvauksista tulorekisteri-ilmoitus on tehtävä maksukuukautta seuraavan kuun viides päivä (tässä kuvattu aikataulu perustuu 2019 lokakuussa luonnosvaiheessa olevaan hallituksen esitykseen ja astunee voimaan 2020).

Mitä kirjauksesta seuraa?

Kirjanpitolaki sanoo, että kirjanpito on järjestettävä siten, että kirjauksia voidaan tarkastella aikajärjestyksessä ja asiajärjestyksessä. Aikajärjestys tarkoittaa käytännössä kirjausten esittämistä tositenumeron mukaisessa järjestyksessä (joka on käytännössä sama kuin aikajärjestys) ja asiajärjestys niiden esittämistä tilinumeron mukaisessa järjestyksessä. Kun jokaisessa kirjauksessa syötetään aina sekä kirjauksen päivämäärä että tilinumerot, saadaan kirjat kirjanpito-ohjelmistosta automaattisesti aika- ja asiajärjestykseen paperille, tiedostoon tai tietokoneen ruudulle. Taloushallinnon slangilla aikajärjestyksessä olevaa listaa sanotaan päiväkirjaksi ja asiajärjestyksessä olevaa pääkirjaksi.

Kirjaukset ovat myös automaattisesti mukana yrityksen raportoinnissa. Yllä olevassa esimerkissä 1000 euroa näkyy tuloslaskelmassa kuluna, 1.240 euroa näkyy yrityksen ostovelkojen seurannassa (ammattislangilla ostoreskontra) ostovelkana kunnes se maksetaan. 240 euroa tulee vähennettäväksi myynnin arvonnlisäverosta tammikuulta annettavasta arvonnlisäveroilmoituksessa. Ja jos ostolasku on maksamatta tilikauden päättyessä, se näkyy taseen veloissa, lakitermein taseen vastattavaa puolella.

Muuta huomioitavaa kirjausten tekemisessä

Ostolaskujen hyväksyntä

Yritysten kirjanpito voidaan käytännössä organisoida eri tavoilla. Monesti yrityksen ostolaskut ohjataan suoraan tilitoimistoon - verkkolaskuina tai paperilaskuna. Tällöin tilitoimiston kirjanpitäjä ei voi tietää, onko lasku aiheellinen ja saako sen maksaa. Tämän vuoksi tilitoimisto laittaa laskun asiakkaalle asiatarkastusta ja hyväksyntää varten. Tämä hoidetaan yleensä sähköisesti kirjanpito-ohjelmiston ostolaskujen käsittelytoiminnolla. Jos taas yrittäjä maksaa itse ostolaskunsa, ei mitään erillistä hyväksyntää tarvita. Yrittäjä toimittaa tilitoimistoon vain aiheelliset laskut, jotka se on maksanut tai aikoo maksaa.

Muistiotositteiden hyväksyntä

Aiemmin kirjoitimme muistiotositteista, jotka siis ovat yrityksen oman kirjanpitäjän tai tilitoimiston laatimia tositteita. Jos muistiotositteissa puhutaan oleellisista euromääristä ja asia ei ole automaattisesti kuukaudesta toiseen toistuva asia, kirjanpitäjä pyytää asiakkaan johdon edustajalta, yleensä toimitusjohtajalta, hyväksymismerkinnän muistiotositteelle. Tämä on tarpeen, koska asialla on usein olennainen merkitys tulokseen, taseeseen tai molempiin.

Aukoton kirjausketju eli audit trail

Olet ehkä kuullut kirjanpitäjän, tilintarkastajan tai verotarkastajan puhuvan audit trailista eli kirjausketjun aukottomuudesta. Se on tärkeä asia kirjanpidon virheettömyyden varmistamisessa mutta ennen kaikkea kirjanpidon lukijan näkökulmasta, olkoon lukija tilintarkastaja tai yrittäjä itse.

Kirjausketjun aukottomuudessa on käytännössä kyse siitä, että kun kirjanpidon lukija ottaa käsiinsä (tai ruudulle) minkä tahansa tosittteen, hänen on päästävä heti jyvälle siitä, miten tosite on kirjattu ja miten se on vaikuttanut tilinpäätökseen.

Kun siis tilintarkastaja tai (Hirsimäki itse) ottaa käsiinsä Hirsimäen Autokorjaamon ostolaskumapin tai selaa yrityksen ostolaskuja kännykällään, hän näkee ostolaskulle tallennetun kirjanpidon tositenumeron 567. Hän voi tositenumeron perusteella tarkistaa päiväkirjalta, mille tileille tosite on kirjattu. Sen jälkeen hän voi tililuettelon tai tilikohtaisen tuloslaskelman avulla todentaa, että kirjaus on vaikuttanut esimerkiksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. (Siivouskulut kohdistetaan eli päätetään tilinpäätöksessä tähän erään). Tästä on kyse kirjausketjun aukottomuudessa tositteesta tilinpäätökseen.

Käytännössä vielä tärkeämpää on kirjausketjun aukottomuus tilinpäätöksestä tositteeseen.

Autokorjaamonjohtaja Hirsimäki kauhistuu saadessaan kirjanpitäjältään maaliskuun tuloksen. Se on tappiollinen, kun vielä helmikuu vihersi plussalla. Hirsimäki lähtee selaamaan maaliskuun tuloslaskelmaa ja toteaa, että liiketoiminnan muut kulut erässä, on tolkuttoman iso summa. Hän lähtee tutkimaan tarkemmin tilikohtaiselta tuloslaskelmalta (ammattislangilla laaja tuloslaskelma) erän sisältöä ja huomaa, että markkinointikulut tilin saldo on todella iso.

Pääkirjalta hän löytää 150.000 euron kirjauksen. Kirjauksen tositenumeron perusteella hän löytää Marketing-Maniacs Oy:n laskun suuruudeltaan 150.000 euroa plus arvonlisävero. Hiljattain palkattu markkinointijohtaja Antti oli pannut haisemaan ja tilannut ensi töikseen kysymättä markkinointi-imagotutkimuksen rahaa säästämättä ja laadusta tinkimättä.

HUOM!

Tämä esimerkki kertoo meille paitsi audit trailin käytännön soveltamisesta, myös sen että usein tilinpäätös kannattaa tehdä kuukausittain. Lisäksi se muistuttaa asianmukaisista sisäisistä kontroleista. Antille olisi pitänyt antaa rahamääräiset rajat tilausvaltuuksiin sekä ostolaskut olisi ollut syytä hyväksyttää tilaajan esimiehellä.

Mikro- ja pienyrityksen ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa. Rahoituslaskelman tehtävä on kuvata, mistä lähteistä rahaa on kertynyt (mm. myynnin rahavirta ja lainarahoitus) ja mihin rahaa on käytetty.

Mikro- ja pienyrityksen ei tarvitse laatia myöskään toimintakertomusta. Toimintakertomuksessa yritys kertoo mm.

mitä merkittäviä riskejä ja epävarmuustekijöitä toimintaan kohdistuu. Toimintakertomuksessa esitetään myös muita kirjanpitolaissa ja muualla lainsäädännössä esitettäväksi edellytetyjä tietoja.

Huomaa kuitenkin tämä: pienyrityksen on liitetiedoissa annettava toimintakertomusta vastaava tieto, mikäli tuloslaskelma ja tase eivät anna kaikkea tarvittavaa tietoa oikean ja riittävän kuvan saamiseksi toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Tällainen liitetieto voi olla esim. arvio yrityksen tulevasta kehityksestä, jos se on tilinpäätöksen lukijalle tarpeen.

Tilinpäätös on laadittava valmiiksi neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, ja tilinpäätöksessä on noudatettava suoriteperustetta, jonka mukaan tavaran tai palvelun luovutusvälimäärä ratkaisee, mille tilikaudelle tulo tai meno on kirjattava.

Tilinpäätöksessä on esitettävä tuloslaskelmasta, taseesta ja mahdollisesta rahoituslaskelmasta myös vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Tilinpäätökseen kuuluvien ja siihen liitettyjen asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus.

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

Tase-erittelyt

Jotta tilinpäätös olisi laadittu lainmukaisesti, siihen pitää sisällyttää tase-erittelyt. Ne eivät ole julkisia. Tase-erittelyiden laatiminen kuuluu lain mukaisen tilinpäätöksen tekemiseen. Tase-erittelyt eivät ole julkisia.

Tase-erittelyissä on yksityiskohtaisesti lueteltu taseen tilien sisältö.

Esimerkiksi Ostovelat-tilin erittely sisältää tiedot jokaisesta meille lähettämästäsi laskusta, jota ei ole tilinpäätökseen mennessä ennätetty maksaa. Erittelyyn listataan velkojan nimi, paikkakunta, laskun päiväys, numero ja euromäärä. Näin käydään ryhmittäin läpi koko taseen sisältö.

Tase-erittelyt on varmennettava allekirjoituksella. Yrityksen johto on vastuussa siitä, että tilitoimistolla on tarpeelliset ja oikeat tiedot erittelyiden tekemiseen. Esimerkiksi vaihto-omaisuuden eli varaston tase-erittely syntyy yrityksessä tehtävästä varaston inventoinnista.

Tase-erittelyjen liitteiksi on hyvä laittaa tilikohtaiset tuloslaskelma ja tase. Näin tulevat täytetyksi näyttö pääkirjanpidon ja tilinpäätöksen aukottomasta kirjausketjusta, audit trailista, sekä käytettyjen tilien luettelo siltä osin kuin tileillä on saldoja tilinpäätöspäivänä.

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

Varaston inventointi

Vaihto-omaisuuden tase-erittelyn tekeminen tarkoittaa varaston fyysistä inventointia. On tärkeää, että varaston arvo on oikea, koska varaston arvon muutos edellisen tilinpäätöksen inventoinnista kirjataan tuloslaskelmaan suurentamaan tai pienentämään yrityksen tulosta.

Kirjanpitovelvollinen laatii varaston inventaarit aina itse ja varmentaa inventoinnin allekirjoituksellaan.

Varasto eli vaihto-omaisuus inventoidaan arvonlisäverottomin hankintahinnoin tai tätä alhaisempia todennäköisiä hankintahintahintoja käyttäen.

Jos kunkin varastossa olevan saman lajisen tavarankin hankintahintaa on vaikea selvittää, voidaan käyttää viimeisintä hankintahintaa ja kertoa sillä varastossa olevien tavaroiden määrä.

Jos varastossa oleva tavara on itse valmistettu, käytetään inventaariarvona kustannuslaskennalla laskettua hyödykkeen ”hintaa”, joka sisältää hankinnan ja valmistuksen aiheuttamat välittömät arvonlisäverottomat menot (omakustannushinta).

Inventaarin tarkoitus on saada taseeseen varastolle todellinen arvo, jonka perusteella varaston muutos voidaan laskea (verrataan edelliseen inventaarioarvoon, alkavalla yrityksellä edellinen arvo on luonnollisesti nolla).

Lasketulla varaston muutoksella korjataan tuloslaskelman ostomenoja, jotta tilikaudelle kohdistuisivat vain tilikauden myyntejä vastaavat ostot. Tilikauden aikana kirjanpitoon kirjataan kaikki ostot kulumassa olevan tilikauden kuluiksi, ja näitä kirjauksia sitten viimeistään tilinpäätöksessä oikaistaan "varaston muutoksella".

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

Rahojen, saamisten ja velkojen täsmäytys

Tilinpäätöksen oikeellisuuden varmistamiseen liittyy kirjanpidon tileille kirjattujen rahojen, saamisten ja velkojen täsmäytys eli taseessa esitettävien erien oikeellisuuden varmistaminen esim. tiliotteista, lainanlyhennysten saldoista tai vaikkapa pankkilainojen osalta pankin saldovahvistuksesta.

Pankkitilien ja lainojen saldoa sekä muita oleellisia saamisia ja velkoja verrataan täsmäytyksessä siis ulkopuolisen tahon esim. pankin antamaan tietoon.

Käyttöomaisuus ja poistot

Useana vuonna tuloa tuottamaan hankitun omaisuuden: koneet, kalusto, laitteet, autot, rakennukset jne. kirjanpidosta on myös omat määräyksensä.

Niiden ostot kirjataan menoksi kirjanpitoon suunnitelman mukaisina poistoina eli vähitellen sen mukaan, miten ne tuottavat tuloja seuraavina vuosina.

6 VEROILMOITUS

Tilinpäätöksestä ja kirjanpidosta saadaan tiedot yrityksen tuloveroilmoituksen täyttämiseen. Verotusta varten kirjanpidossa seurataan erikseen mm. edustuskuluja, arvonalennusten kuluksi kirjauksia, verovelvollisen yksityisottoja ja perheenjäsenten palkkoja.

Liikkeen- ja ammatinharjoittaja voi antaa tuloveroilmoituksen joko paperilomakkeella tai sähköisesti. Samoin avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voi valita paperi-ilmoituksen ja sähköisen ilmoituksen väliltä. Sen sijaan osakeyhtiön pitää antaa veroilmoitus sähköisesti. Se on lähtökohta ja paperi-ilmoittamiseen pitää olla erityinen syy. Esimerkiksi se, että tietoliikenneyhteyksiä ei ole lainkaan tarjolla. Yksi vaihtoehto sähköiseksi ilmoittamiseksi on se, että yritys antaa ilmoitustiedot Verohallinnon OmaVero-palvelussa verkkolomakkeella.

Paperi-ilmoittamisessa on muistettava se, että veroilmoituksen pitää olla perillä viimeistään Verohallinnon määrittämänä viimeisenä jättöpäivänä. Myöhästymisestä seuraa myöhästymismaksu.

- Liikkeen- ja ammatinharjoittajat, avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt: Verovuotta seuraavan huhtikuun 2. päivä. Mikäli esimerkiksi avoimen yhtiön tilikausi 1.4.–31.3. on päättynyt vuonna 1, yhtiö antaa veroilmoituksen viimeistään 2.4. vuonna 2.
- Osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä yhdistykset: Ilmoitus on annettava 4 kuukauden kuluessa tilikauden päättymiskuukauden lopusta lukien. Mikäli esimerkiksi osakeyhtiön tilikausi 1.4.–31.3. on päättynyt vuonna 1, yhtiö antaa veroilmoituksen viimeistään 31.7. vuonna 1.

VEROSUUNNITTELU

- Verosuunnittelu on edullisimman verotuksellisen vaihtoehdon etsintää. Verosuunnitelman on mielellään oltava pitemmältä ajanjaksolta kuin yhdeltä verovuodelta. Verosuunnittelussa pohditaan esimerkiksi yhtiömuotoihin ja voitonjakoon liittyviä kysymyksiä.

Tilintarkastus on osa yrityksen valvontajärjestelmää ja sen suorittaa tilintarkastaja.

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta, jos päättäneellä ja sitä edelliseltä tilikaudelta ei täyty yksikään tai täyttyy vain yksi seuraavista kolmesta ehdosta:

- Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa.
- Liikevaihto ylittää 200 000 euroa.
- Palveluksessa yli 3 henkilöä.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan ei tarvitse valita tilintarkastajaa. Sen sijaan tilintarkastus on pakollinen osakeyhtiöissä, kommandiittiyhtiöissä, avoimissa yhtiöissä ja osuuskunnissa, jos edellä mainitut rajat ylittyvät.

Yhtiöjärjestyksessä, yhtiösopimuksessa tai säännöissä saattaa olla määräyksiä tilintarkastuksesta ja tilintarkastajan valinnasta, joita on noudatettava, vaikka edellä mainitut rajat eivät ylittyisikään.

Tilintarkastajan valitsee yrityksen ylin päättävä elin, esimerkiksi osakeyhtiössä omistajia edustava yhtiökokous. Tilintarkastajaksi on valittava hyväksytty tilintarkastaja HT tai KHT.

Tilintarkastuskertomuksessa annetaan lausunto siitä, antaako tilinpäätös ja mahdollinen toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot, ja ovatko toimintakertomus ja tilinpäätös ristiriidattomia.

Julkisuus tarkoittaa, että jäljennös tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta lähetetään rekisteröitäväksi kaupparekisteriin Patentti- ja rekisterihallitukseen. Rekisteröinnin jälkeen jokaisella on oikeus saada tietoja yrityksen tilinpäätöksistä.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan on ilmoitettava tilinpäätös rekisteröitäväksi, jos päättyneellä tai sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista:

- Liikevaihto 12 000 000 €.
- Taseen loppusumma 6 000 000 €.
- Palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön on ilmoitettava tilinpäätös rekisteröitäväksi, mikäli vähintään kaksi edellä äsken mainituista raja-arvoista ylittyy. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön on annettava tilinpäätös rekisteröitäväksi myös niissä tilanteissa, jossa yhtiömiehenä/vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö.

Osakeyhtiön pitää lähettää tilinpäätös rekisteröitäväksi kaksi kuukautta tilinpäätöksen vahvistamisesta yhtiökokouksessa ja muilla kuin osakeyhtiöillä määräaika on 6 kuukautta tilikauden päättymisestä.

Arkistoinnin toteutustavat

Kirjanpitoaineisto koostuu tositteista, niiden perusteella laadituista kirjauksista sekä tilinpäätöksestä. Kirjanpitoaineisto voidaan säilyttää paperilla, tiedostoina (esimerkiksi pdf- tai html-muodossa) tai kirjanpitojärjestelmän tietokannassa. Usein aineistoa säilytetään myös näiden tapojen yhdistelmänä.

Arkistoinnin järjestäminen on juridisesti yrityksen johdon vastuulla, vaikka usein tilitoimisto hoitaakin käytännön toteutuksen. Yrityksen vastuulla on, että verotarkastaja tai konkurssitapauksessa pesäinhoitaja voi lukea kirjanpitoa paperilla tai koneen ruudulta.

Käytännössä tärkeimmät muistettavat asiat ovat:

- Jos kirjanpito arkistoidaan paperilla tai tiedostoina (vaikkapa dvd-levyllä) tilitoimisto luovuttaa aineiston yleensä vuosittain asiakkaalle. Yrityksen on ymmärrettävä arkistoida se huolella.
- Jos kirjanpito arkistoidaan kirjanpito-ohjelman tietokannassa, yrityksen pitää varmistaa, että kirjanpito-ohjelmisto on yrityksen käytettävissä niin kauan kuin kirjanpitoaineiston arkistointiaika on voimassa. Jos ohjelmisto on poistumassa yrityksen käytöstä, aineisto tulee ajaa tiedostoiksi tai tulostaa paperille.

Kirjanpidon arkistointiin kuuluu myös luettelo kirjanpidoista ja aineistoista. Siinä luetellaan tositelajit (esimerkiksi myyntilaskut, ostolaskut, tiliotteet jne) sekä lakitermein ”tilinpäätöksen perustana olevat kirjanpidot”. Käytännössä kirjanpito koostuu usein osakirjanpidoista, joita voivat olla esimerkiksi myyntireskontra, ostoreskontra ja pal-kanlaskenta sekä pääkirjanpito.

Lisäksi luettelossa kirjanpidoista ja aineistoista kerrotaan myös kirjanpitoaineiston säilytystavat.

Siitä esimerkkinä:

- Kirjanpito säilytetään yrityksen pääkonttorissa cd-levyllä pdf-muodossa.

TAI

- Yrityksen kirjanpito säilytetään Ohjelmistomaakarit Oy:n pilvipalvelussa, NetCountor-ohjelmistossa.

TAI

- Yrityksen kirjanpito säilytetään pdf-muodossa Dropboxissa (tunnukset ja salasana säilytetään yrityksen toimistossa) lukuun ottamatta kululaskuja, jotka säilytetään paperilla pääkonttorilla

Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista on äärimmäisen tärkeä dokumentti monestakin syystä. Jos yrityksessä tulee henkilövaihdoksia, uudet vastuuhenkilöt saavat tiedon mistä kirjanpito löytyy. Jos yritys menee konkurssiin, pe-sänhoitaja voi ottaa kirjanpidon haltuunsa ja saattaa sen tarvit-

OMAT MUISTIINPANOT

[illegible]

Kirjanpitoaineiston säilytysajat

Alla on kuvattu kirjanpitoaineiston lakisääteinen vähimmäissäilytysaika.

Tositteet – 6 vuotta

Tilikauden tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen kalenterivuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt. Liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto tarkoittaa käytännössä kirjanpidon pohjalta laadittuja viranomaisilmoituksia, kuten arvonlisävero- ja tuloveroilmoitukset.

Tilinpäätös, kirjaukset, tililuettelo sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistoista – 10 vuotta

Tilinpäätös, kirjanpidot (eli tehdyt kirjaukset aika- ja asiajärjestyksessä), tililuettelo sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistoista on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

Kannattaa muistaa, että nämä ovat vain vähimmäissäilytysaikoja. Esimerkiksi eräät EU-tuet edellyttävät pidempää säilytystä. Työlainsäädäntöön puolestaan sisältyy velvoite antaa työtodistus 10 vuotta työsuhteen päättymisestä. Kirjanpidon hävittämisellä säilytysajan päätyttyä ei siis kannata hätäillä.

Toiminnan loppuessa tai kirjanpitovelvollisuuden muuten päättyessä on kirjanpitovelvollisen ilmoitettava Kaupparekisteriin, kenelle kirjanpitoaineiston säilyttäminen on uskottu. Jos taas yritys asetetaan konkurssiin, pesähoitaja ottaa kirjanpitoaineiston haltuunsa.

ERILAISIA TALOUSHALLINNON TOTEUTUSMALLEJA

PK-yrityksen taloushallinnon käytännön järjestämiselle on useita hyviä vaihtoehtoja. Yritys voi hoitaa kirjanpidon itse tai ulkoistaa sen tilitoimistolle. Jos tilitoimisto hoitaa kirjanpidon, pitää ratkaista miten yritys hoitaa esimerkiksi laskutuksen, kassajärjestelmän tai vaikka ostolaskujen maksatuksen. Vaihtoehtona on, että yritys hankkii itse näihin tarpeisiin ohjelmistot omille koneilleen asennettuna tai pilvipalveluna. Toinen vaihtoehto on käyttää tilitoimiston tarjoamia ohjelmistoja pilvipalveluna. Tässä jälkimmäisessä vaihtoehdossa on hyvänä puolena se, että kaikki tiedot ovat automaattisesti ja ajantasaisesti tilitoimiston ja yrityksen käytössä.

SUOMEN YRITTÄJIEN JÄSENYYS

Jäseneksi liittymällä saat tarpeellista tietoa ja rahanarvoisia etuja.

Kun olet liittynyt jäseneksi, Suomen Yrittäjät yhdessä alue- sekä paikallisjärjestöjensä kanssa tarjoaa sinulle tuen, verkoston ja sparrauksen menestyksellesi. Autamme jäseniämme mm. seuraavin tavoin.

Maksuton laki- ja veroneuvonta

Hyödynnä maksutonta lakineuvontapalvelua – yhdellä puhelinsoitolla voit helposti säästää koko vuoden jäsenmaksun.

Sadan asiantuntijan joukko apuvoiminasi

Reilu sata asiantuntijaa odottaa soittoasi, valmiina kuuntelemaan ja neuvomaan. Puhelinneuvontamme on jäsenille maksutonta, ja vastaamme vuosittain noin 50 000 kysymykseen. Tarvitset sitten verogurua tai tietosuojaeksperttiä, ohjaamme kysymyksesi oikealle henkilölle.

Edunvalvonta

Pidämme esillä yrittäjille tärkeitä teemoja monilla vaikuttamisen tasoilla.

Paikallinen verkosto

Yrittäjien tilaisuuksissa verkostoidut muiden yrittäjien kanssa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Rahanarvoisia jäsenetuja

Jäsenenä olet oikeutettu lukuisiin jäsenetuihin, joihin voit tutustua osoitteessa

www.yrittajat.fi/jasenedut

**VOIT LIITTYÄ
SUOMEN YRITTÄJIEN
JÄSENEKSI TÄÄLLÄ:**

yrittajat.fi/liity

Yrittäjyyden puolesta.

Yrittäjät

KYLLIKINPORTTI 2, 00240 HELSINKI

PL 999, 00101 HELSINKI

(09) 229 221, TOIMISTO@YRITTAJAT.FI

WWW.YRITTAJAT.FI

